

सुर्यगढी गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: ५

संख्या: ०१

मिति: २०७८/०५/०८

भाग-२

सुर्यगढी गाउँपालिका

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धमा सुर्यगढी गाउँ कार्यपालिकाले तल लेखिए बमोजिमको नीति तयार गरि प्रकाशित गरिएको छ ।

गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति: २०७८/०५/०७

सम्बत २०७८ सालको नीति नं. १

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) नीति २०७८

१. परिचय

वि.सं. २०७२ मा जारी नेपालको संविधानमा राज्यका निर्देशक सिद्धान्तहरू अन्तर्गत नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता र स्वाधीनतालाई सर्वोपरि राख्दै नागरिकको जीउ, धन, समानता र स्वतन्त्रताको संरक्षण गरी कानूनको शासन, मौलिक हक तथा मानव अधिकारका मूल्य र मान्यता, लैङ्गिक समानता, समानुपातिक समावेशीकरण, सहभागिता र सामाजिक न्यायको माध्यमबाट राष्ट्रिय जीवनका सबै क्षेत्रमा न्यायपूर्ण व्यवस्था कायम गर्ने उल्लेख छ । अतः यस गाउँपालिकाकाले बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुसांस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधता युक्त विशेषतालाई आत्मसाध गर्दै वर्गीय जातीय, लैङ्गिक विभेद र सबै प्रकारका जातिय छुवाछुतको अन्त्य गरी न्यायपूर्ण समाज स्थापना गर्ने, लैङ्गिक समानता, समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्न जरुरी छ ।

राष्ट्रिय लैङ्गिक समानता नीति, २०७७ समेत कार्यान्वयनमा आईसकेको समर्द्धभमा यस सुर्यगढी गाउँपालिका आफैमा विशिष्ट एक बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक एवम् बहुसांस्कृतिक गाउँपालिका हो । प्रत्येक समुदाय, जातजातिहरूको समानुपातिक, सन्तुलित र न्यायसंगत प्रगति हुन सके मात्रै गाउँपालिकामा दिगो शान्ति र उन्नति प्रत्याभूत हुन्छ । हाम्रो समाजमा विद्यमान लैङ्गिक, जातीय असमानता, विभेदयुक्त व्यवहार र मान्यता, महिला हिंसा तथा उत्पीडन, गरिबी जस्ता विसंगतिहरूलाई निरुत्साहित गर्न गाउँपालिकाद्वारा सरकारी, गैर

सरकारी क्षेत्र, निजी क्षेत्र तथा नागरिक समाज र दातृ निकाय समेतको सहयोग परिचालन गरी कार्यहरु हुदै आइरहेका छन् ।

यस भूभागमा बसोवास गर्ने सामाजिक वा साँस्कृतिक दृष्टिले पिछ्छडिएका महिला, दलित, आदीवासी जनजाती, उत्पिडित वर्ग, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, असक्त वा असहाय, आर्थिकरूपले विपन्न यस भूभागमा बसोवास गर्ने नागरिकहरुको संरक्षण, सशक्तिकरण वा विकास परिकल्पनाको साथ **लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति, २०७८** लाई पारित गरी जारी गरिएको छ ।

२. गाँउपालिकामा लैससासको अवस्था

लैससास सम्बन्धी अन्तरराष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय तहमा रहेका नीतिगत व्यवस्थाहरुको प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न यस गाउँपालिकामा लैससासलाई नीतिगत रुपमा प्राथमिकतामा राखिएको छ । गाँउपालिकामा अपाङ्गता सम्बन्धी कार्यविधिको व्यवस्था छ । वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमहरुमा लक्षित वर्गको लागि छुट्टै बजेट तथा कार्यक्रमको व्यवस्था गरीएको छ । अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा जेष्ठ नागरिकहरुका लागि परिचय पत्र वितरण गरिएको छ । हिंसाजन्य घटना पिडितको लागि गाउँपालिकास्तरबाट सहयोगको व्यवस्था भइरहेको छ । महिला तथा सामाजिक वा आर्थिक रुपमा बहिष्करणमा रहेका नागरिकहरुका लागि सशक्तिकरण कार्यक्रमहरु संचालन गरिएका छन् ।

३. लैससासको नीतिको आवश्यकता

लैससासको क्षेत्रमा नीतिगत तथा व्यवहारिक तवरबाट सुधारका पहलहरु भएता पनि दलित, महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति,

बालबालिका, जेष्ठ नागरिक तथा आदिवासी जनजाति र विपन्न वर्ग लगायत आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पछाडि रहेका नागरिकहरूको सामाजिक तथा आर्थिक जीवनमा उल्लेख्य सुधारहरू हुन सकेको छैन । सबै लक्षित वर्गहरूलाई संगठित गर्न सकिएको अवस्था छैन । लक्षित वर्गमा अधिकार र विद्यमान कानुनी व्यवस्थाहरूको सम्बन्धमा जानकारीको कमी रहेको छ । निर्णायक तहमा महिला तथा लक्षित वर्गको अर्थपूर्ण सहभागिता हुन सकेको छैन । प्राथमिकतामा रहेका लक्षित वर्गका कार्यक्रमको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन हुन सकेका छैन । दलितहरूमाथि हुने जातिय छुवाछुत लगायतका भेदभाव कायमै रहेको छ । बालश्रम तथा बालविवाहको अभ्यास कायम रहेको छ । गाँउपालिका तहमा लैससासलाई नीतिगत रूपमा सम्बोधन गर्दै संरचना, कार्यक्रम र अभ्यासमा लैससासमैत्री अभ्यासलाई अवलम्बन गर्नका लागि लैससास नीतिको आवश्यकता रहेको छ ।

४. सोच, लक्ष्य र उद्देश्यहरू

४.१ सोच : भेदभावमुक्त, समतामूलक, समृद्ध र न्यायपूर्ण समाजको निर्माण गर्ने ।

४.२ लक्ष्य : लैङ्गिक, जातिय, वर्गिय सशक्तिकरण र मुलप्रवाहिकरण गर्दै सबै खालका विभेद र हिंसाको अन्त्य गर्ने ।

४.३ उद्देश्यहरू :

(क) सामाजिक वा आर्थिक रूपमा वञ्चितकरणमा रहेका समुहहरूको सामाजिक, आर्थिक तथा राजनैतिक सशक्तिकरण र आधारभुत अधिकारहरूको सुनिश्चित गर्ने ।

(ख) लैङ्गिकता, जात जस्ता आधारमा हुने हिंसा, भेदभाव र बहिस्करणको अन्त्य गर्ने ।

- (ग) राजनैतिक, आर्थिक, सार्वजनिक लगायत सम्पूर्ण निर्णायक तहमा महिला र सामाजिक तथा आर्थिक रुपमा वञ्चितीमा रहेका समुदायहरूको अर्थपूर्ण समानुपातिक सहभागिता र समान पहुँचका अवसरहरूको सुनिश्चित गर्ने ।
- (घ) विशेष प्राथमिकतामा रहेका लक्षित समुहहरूको क्षमता विकास तथा स्वरोजगारीका अवसरहरूको वृद्धि गर्ने ।
- (ङ) गाउँपालिकामा लैससास सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था, संरचना र कार्यक्रमहरूको प्रवर्द्धन गर्ने ।
- (च) गाउँपालिका, वडा कार्यालय र यसका शाखाहरूमा लैससास संवेदनशिल अभ्यासहरूको विकास गर्ने,
- (छ) गाउँपालिका र यस मातहतका योजना निर्माण प्रकृया, कार्यान्वयन, अनुगमन र मुल्यांकन प्रकृत्यामा लैससासमैत्री कार्यप्रणालीको विकास गर्ने,

५. प्रमुख नीतिहरू

- ५.१ लैङ्गिक हिंसा, भेदभाव र बहिष्करणको अन्त्यका लागि न्यायमा समान पहुँच र आवश्यकता अनुसार संरक्षणात्मक उपायहरूको अवलम्बन गरिनेछ ।
- ५.२ लक्षित तथा सिमान्तकृत महिलाहरूको क्षमता अभिवृद्धि र जीवनस्तर सुधारका लागि विशेष कार्यक्रमहरूलाई सञ्चालनमा ल्याईनेछ ।
- ५.३ लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी घटनाको कानुनी तथा न्यायिक सुनुवाइको सुनिश्चितता गरी हिंसा पिडित तथा प्रभावितहरूको न्यायमा पहुँचको विकास गरिनेछ ।
- ५.४ सबै प्रकारका हिंसा, शोषण तथा विभेद र बहिष्करण विरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरीने छ ।

- ५.५ आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक रूपले विपन्न एवं एकल महिलाहरूको लागि आय-आर्जन, क्षमता विकास र सशक्तिकरण गर्ने कार्यहरू कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- ५.६ गाँउपालिकाको बजेट प्रणालीमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट प्रणालीलाई अवलम्बन गरिदै लगिनेछ ।
- ५.७ मानव बेचबिखन तथा गम्भिर प्रकृतिका लैङ्गिकतामा आधारित हिंसाहरूको अन्त्यका लागि टोल टोलमा समुह गठन, सचेतना अभिवृद्धीका लागि घुम्ती सूचना शिविर लगायतका कार्यहरू गरिनेछ । हिंसा पिडित तथा प्रभावितहरूका लागि अल्पकालिन तथा दिर्घकालिन संरक्षणको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ५.८ परम्परागत हानिकारक अभ्यासहरूको अन्त्यका लागि समुदायको नेतृत्वमा सहभागितामुलक अभियानहरूको संचालन गरिनेछ ।
- ५.९ महिलाको यौन तथा प्रजनन अधिकारको सुनिश्चित गरिनेछ । लिङ्ग पहिचान गरी गरिने गर्भपतनलाई निरुत्साहित गरिनुका लागि साथै विद्यमान कानुनी व्यवस्थालाई कडाईका साथ कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- ५.१० कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार र हिंसाको अन्त्यका लागि आवश्यक पहल गरिनेछन् ।
- ५.११ गाँउपालिकामा विशिष्टीकृत तथ्याङ्कहरूको व्यवस्था गरिनेछ । सोही विशिष्टीकृत तथ्याङ्कहरूको आधारमा आवश्यक योजना तथा कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ५.१२ महिला, दलित, आदिवासी, जनजाति, अल्पसंख्यक, लोपोन्मुख जाति र विपन्न वर्गका नागरिकहरूलाई सकारात्मक विभेद र

आरक्षणको माध्यमबाट हरेक अवसरहरूमा उनीहरूको अर्थपूर्ण सहभागिताको सुनिश्चितता गरिनेछ ।

- ५.१३ आर्थिक कृयाकलाप, उच्चमशिलता र रोजगारी लगायतका अवसरहरूमा सबै नागरिकहरूको समावेशी प्रतिनिधित्वको प्रवर्धन गरिनेछ ।
- ५.१४ विभिन्न जातजाती तथा समुदायको लोपोन्मुख भाषा एवं सँस्कृतिहरूको संरक्षण र संवर्द्धन गरिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- ५.१५ दलित, आदिवासी, जनजाती लगायत विशेष समुह समुदायहरूको परम्परागत पेशाहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन र आधुनिकीकरण गरी ब्यावसायीकरणमा जोड दिइनेछ ।
- ५.१६ हिंसा तथा दुर्व्यवहारमा परेका जेष्ठ जागरिक, महिला तथा अन्य नागरिकहरूलाई संरक्षण ,उपचार र मनोविमर्श तथा निःशुल्क सहायता उपलब्ध गराईनेछ ।
- ५.१७ संविधानको धारा २४ को छुवाछुत तथा भेदभाव विरुद्धको हकको आवश्यक कार्यान्वयनका सम्बन्धमा नीति, कार्यक्रम र बजेटको व्यवस्था गरी गाँउपालिकालाई छुवाछुतमुक्त घोषणा गरिनेछ ।
- ५.१८ निःशुल्क उपचार, विमा, औषधी तथा अन्य सेवा सुविधाका बारेमा दलित लगायत आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा सिमान्तकृत समुदायसम्म पहुँचको विकास गरिनेछ ।
- ५.१९ कृषि, उत्पादन, घरेलु तथा मझौला उद्योगलाई विशेष प्राथमिकता दिई त्यस्ता कार्यहरूमा दलित तथा सिमान्तकृत समुदायको सहभागितालाई विशेष जोड दिइनेछ । उनीहरूको

व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि बजेट तथा कार्यक्रमको व्यवस्था गरिनेछ ।

- ५.२० गाँउपालिकाभित्र सञ्चालनमा आउने ठुला आयोजनाहरुमा दलित लगायत अन्य आर्थिक र सामाजिक रुपमा सिमान्तकृत समुदायलाई प्राथमिकताका आधारमा शेयर दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- ५.२१ महिला, बालबालिका, दलित, आदिवासी, जनजाति, उत्पिडित, विपन्न वर्ग, अपाङ्गता तथा पिछडिएका क्षेत्रका जनताको समानुपातिक सहभागिताका लागि नीतिगत व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ५.२२ महिला, बालबालिका, आदिवासी लगायत मानव अधिकारसँग सम्बन्धित नेपालले अनुमोदन गरेका संयुक्त राष्ट्र संघ तथा अन्तराष्ट्रिय घोषणाका प्रावधानहरु प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न अभिप्रेरित गरिनेछ ।

६. रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

यो नीति कार्यान्वयनका लागि निम्न रणनीति तथा कार्यनीतिहरु अवलम्बन गरिनेछ ।

रणनीति	कार्यनीति
१. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) को	१. नीति, नियम, कार्यविधि आदि बनाउँदा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणालाई समावेश र सम्बोधन गरिनेछ । २. तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणालीमा सबै लिङ्ग तथा सामाजिक समूहहरुको खण्डीकृत तथ्याङ्क राख्ने

रणनीति	कार्यनीति
<p>अवधारणालाई नीति तथा योजना प्रकृत्यामा मूलप्रवाहीकरण गरिनेछ ।</p>	<p>व्यवस्था गरिनेछ ।</p> <p>३. योजना निर्माण प्रकृत्यामा सबै लिङ्ग तथा आर्थिक र सामाजिक समुह समुदायहरूको सहभागिता सुनिश्चित गरिनुका साथै समानुपातिक लाभ पाउने कुराको सुनिश्चिता गरिनेछ ।</p> <p>४. विकास प्रक्रियामा कोही नछुटुन् (Leave no one behind) सम्बन्धी मान्यतालाई आत्मसात गरी नीति तयार गरिनुका साथै सोही अनुसार कार्यान्वयन गरिने छ ।</p> <p>५. लैङ्गिक तथा सामाजिक हिंसाहरूमा शुन्य सहनशिलता अपनाइनेछ ।</p>
<p>२. प्राविधिक तथा गुणस्तरीय शिक्षामा समावेशी पहुँच वृद्धि गरिनेछ ।</p>	<p>१. समावेशी शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गर्न निरन्तर अनुगमनलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।</p> <p>२. प्राविधिक शिक्षामा सामाजिक र आर्थिक रूपमा वहिष्करणमा रहेका समुदायको पहुँच वृद्धि गरिनेछ ।</p> <p>३. सबै तह र सबै पृष्ठभूमिका विद्यार्थीहरूमा समान पहुँच रहनेगरी विद्युत्तिय सूचना प्रविधिको उपलब्धता र सूचना प्रविधिमा आधारित शिक्षण सिकाइको अभ्यास हुने वातावरण तयार गरिनेछ ।</p>
<p>३. बालमैत्री, छात्रामैत्री तथा अपाङ्गतामैत्री शैक्षिक पूर्वाधार, सामग्री र उपकरणको व्यवस्था गरी</p>	<p>१. सबै विद्यालयमा बालमैत्री, छात्रामैत्री तथा अपाङ्गतामैत्री संरचना निर्माणलाई प्राथमिकता दिइने छ ।</p> <p>२. सबै विद्यालयमा सेनेटरी प्याडको उपलब्धता र उपयुक्त प्रयोगलाई व्यवस्थित गराइने छ ।</p> <p>३. विद्यालयमा छात्र छात्राका लागि छुट्टाछुट्टै शौचालयको व्यवस्था गरिनेछ । छात्राले प्रयोग गर्ने शौचालय छात्रामैत्री हुनेछन् ।</p>

रणनीति	कार्यनीति
शिक्षा प्रणालीमा समावेशिता प्रवर्द्धन गरिनेछ ।	४. अपाङ्गता भएका छात्र छात्राका लागि सहज शैक्षिक सिकाइ वातावरण तयार गरिनेछ ।
४. जेष्ठ नागरिकहरुको सम्मानका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।	<p>१. बैंकहरुसँग सहकार्यमार्फत् घुम्ती बैंकिङ सेवा विस्तार गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता टोलटोलमै वितरण गरी ज्येष्ठ नागरिकको जीवनमा थप सहज बनाइनेछ ।</p> <p>२. हरेक वडामा प्रतिक्षालय (फुर्सदको समयमा छलफल गर्ने तथा आराम गर्ने सामुहिक स्थल) निर्माण गरी ज्येष्ठ नागरिकहरुको ज्ञान तथा अनुभव नयाँ पीढिमा हस्तान्तरणको वातावरण सिर्जना गरिनेछ ।</p> <p>३. जेष्ठ नागरिकहरुका लागि निशुल्क स्वास्थ्य उपचार, सम्मान कार्यक्रम र जेष्ठ नागरिकहरुमाथि हुनसक्ने संभावित विभेदको अन्त्यका लागि आवश्यक नीति, कार्यक्रम र सेवाको व्यवस्था गरिनेछ ।</p>
५. लक्षित वर्गको सशक्तिकरण तथा क्षमता विकास गरिनेछ ।	<p>१. गाउँपालिकास्तर तथा वडास्तरमा सबै लक्षित वर्गका सञ्जाल गठन गरी कृयाशिल गराइने छ ।</p> <p>२. परम्परागत हानीकारक अभ्यासहरुको अन्त्य गर्न सचेतनासहित प्रभावकारी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।</p> <p>३. निर्णायक तहमा लक्षित वर्गको अर्थपूर्ण सहभागिताका लागि नीतिगत तथा व्यवहारिक तहबाट अग्रसरता लिइनेछ ।</p> <p>४. लक्षित वर्गमा अधिकार र कानुनी व्यवस्थाको सम्बन्धमा क्षमता विकासका गतिविधि सञ्चालन गरिनेछ ।</p> <p>५. एकल महिला तथा विशेष प्राथमिकता समुहहरुका</p>

रणनीति	कार्यनीति
	लागि सीपमूलक तालिम तथा अन्य क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रमहरूमा प्राथमिकता दिई स्वरोजगारका अवसर वृद्धि गरिनेछ ।
६. लक्षित वर्गलाई स्वरोजगार तथा सुरक्षाको व्यवस्था गरिनेछ ।	<p>१. महिला, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र विशेष समुह, समुदायहरूको स्थानीयस्तरमा रोजगारीका अवसरका सृजना गर्न आवश्यक तालिम तथा प्रोत्साहनका अवसर उपलब्ध गराइनेछ ।</p> <p>२. लैङ्गिक हिंसाका घटना पिडित तथा प्रभावितहरूका लागि आवश्यकता अनुसार सुरक्षित गृहसहित जिविकोपार्जन कार्यक्रमको लागि विभिन्न निकायसँग समन्वय गरिनेछ ।</p> <p>४. अनाथ तथा असहाय जेष्ठ नागरिकको लागि उचित व्यवस्था सहितको आवासीय सेवा उपलब्ध गराउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।</p>

६. लैससास नीतिको कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मुल्यांकन

६.१ लैससास नीतिको कार्यान्वयन

गाउँपालिकामा महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखामार्फत आवश्यक कर्मचारी र स्रोतको व्यवस्था गरी नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ । लैससास सम्पर्क बिन्दुको व्यवस्था गरिनेछ । सम्बन्धित शाखा तथा सम्पर्क बिन्दुमार्फत लैससास सवालहरूको सम्बोधन गरिनेछ ।

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति कार्यान्वयन गर्न विशेषतः निम्नानुसारका कार्यहरू समेटिनेछन् :

- लैससाससँग सम्बन्धित नीतिगत व्यवस्थाहरू गर्ने,
- गाउँपालिकामा लैससास वा सम्बन्धित फोकल शाखाको सुदृढीकरण गर्ने,

- लैससासलाई सम्पर्क विन्दुको व्यवस्था गर्ने,
- महिला, दलित, आदिवासी, जनजाति लगायत विशेष समुह समुदायहरूको सशक्तिकरणका लागि विशेष समन्वय समितिहरूको गठन र कृयाशिलता,
- गाउँ कार्यपालिका तहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण समितिको गठन गरी नीतिगत तहमा प्रभावकारी संरचना तयार गरी कृयाशिल बनाउने,
- न्यायिक समितिलाई समेत लैससाससँग सम्बन्धित सवालहरूमा कृयाशिल बनाउने,
- लैससाससँग सम्बन्धित विषयवस्तु तथा सवालहरूमा जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, सरोकारवालाहरू तथा नागरिकहरूको क्षमता विकास गर्ने,
- वडा समितिहरूको सहजीकरणमा सबै वस्ती तहमा विभिन्न समूहहरूको प्रतिनिधित्व हुनेगरी लैससास मूलप्रवाहीकरण संयन्त्रहरूको व्यवस्था गर्ने,
- विकास प्रक्रियामा कोही नछुट्टुन् (Leave no one behind) सम्बन्धी मान्यता गाँउपालिकाका नीति तथा कार्यक्रममा आत्मसात गरिनेछ ।
- लैङ्गिक तथा सामाजिक हिंसाहरूमा शुन्य सहनशिलतालाई प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

६.२ लैससास नीतिको अनुगमन तथा मुल्यांकन यो नीतिको कार्यान्वयनका लागि निम्नानुसार अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना तय गरिएको छ ।

अनुगमन र मुल्यांकन	समयावधि	जिम्मेवारी
चैमासिक प्रगति समिक्षा	प्रत्येक चार चार महिनामा	महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा
अनुगमन	नियमित तथा निरन्तर	गाउँपालिका, सरोकारवालाहरू र सामाजिक संघ संस्थाहरूसहितको

		अनुगमन समिति गठन गरी कृयाशिल बनाउने
वार्षिक समिक्षा तथा वार्षिक कार्य योजना तर्जुमा	प्रत्येक वर्षको जेठ मसान्तभित्र	महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा
लैससाससँग सम्बन्धित तथ्यांकहरुको अद्यावधिक	प्रत्येक ६/६ महिनामा	महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा तथा सम्बन्धित शाखाहरु
लैससाससँग सम्बन्धित वार्षिक स्थिती पत्र प्रकाशन गर्ने	वार्षिक	गाउँ कार्यपालिका तहको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण समिति
नीतिको कार्यान्वयन र उपलब्धीका सम्बन्धमा सार्वजनिक सुनुवाई	वार्षिक	गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरु

७. नीति कार्यान्वयनमा आउन सक्ने जोखिमहरु

परम्परागत हानीकारक अभ्यास तथा समाजमा रहेका हिंसा, विभेद लगायतका अभ्यासहरुले लैससासमा शुरुमा सबैको साथ नरहन पनि सक्दछ । समाजमा विभिन्न खालका लैससासविरुद्धका गतिविधि भईरहदा पनि यस्ता सवालमा आवाज दिनका लागि समाज तयार नहुन सक्दछ । समाजमा हिंसा, विभेद भएको अवस्थामा पनि सरोकारवालाहरु चुप रहन सक्दछन् । यस्ता जोखिमहरुको न्युनिकरणका लागि जनप्रतिनिधिहरुको नेतृत्वमा सामुहिक प्रतिवद्धता अभियान संचालन गरिनेछ । गाँउपालिकाले विभिन्न सरोकारवालाहरुको समन्वयमा नियमित अनुगमन गर्नेछ । गाँउपालिकाका नीति, योजना र कार्यक्रममा विशेष लक्षित समुहको सर्वोत्तम हित प्राथमिकतामा रहनेछ । विशेष लिंग, समुह, समुदायमाथि

हुने कुनै पनि प्रकारको हिंसा, विभेद, शोषण, बेवास्ता र हानीकारक अभ्यासहरूमा गाँउपालिकाले शुन्य सहनशिलता अवलम्बन गर्नेछ ।

८. नीति कार्यान्वयनमा स्रोतको व्यवस्थापन

यो नीतिको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गाँउपालिकाले गर्नेछ । स्रोत व्यवस्थापनका लागि गाँउपालिकाले विभिन्न सरोकारवाला निकायहरू, संघ संस्थाहरू तथा साभेदारहरूसँग आवश्यक समन्वय तथा सहकार्य गर्न सक्नेछ ।

९. लैससास अभियानका लागि सरोकारवालाहरू

लैससास नीतिको कार्यान्वयनका लागि यससँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि वडागत मुख्य सरोकारवालाहरूको पहिचान वार्षिक रूपमा गरिने छ । यीनै सरोकारवालाहरूसँगको समन्वय, साभेदारी र नेतृत्वमा यो नीतिलाई कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । नीतिको कार्यान्वयनका लागि गाँउपालिका र वडा दुवै तहमा लैससास बहुसरोकारवाला भेला, बहुसरोकारवालाको संयन्त्र गठन र कृयाशिलता गराइनेछ ।

१०. नीतिको प्रचार प्रसार

स्थानिय संचार माध्यमहरूसँग सहकार्यता गरी लैससास नीति र यसका व्यवस्थाहरूको प्रचार प्रसार गरिनेछ । गाँउपालिकाको वेभसाइट, सोसल मिडिया साइटहरूमा यस लैससास नीतिमा भएका व्यवस्थाहरूको प्रचार प्रसार गरिनेछ । गाँउपालिकाका विभिन्न कार्यक्रमहरूमा पनि यो लैससास नीतिको व्यवस्थाहरूको प्रचार प्रसार गरिनेछ ।

११. नीतिको पुनरावलोकन

यो नीतिको प्रत्येक वर्ष वार्षिक समिक्षा गरी समयक्रमअनुसार गर्नुपर्ने पुनरावलोकन गरिनेछ । वार्षिक समिक्षाबाट प्राप्त सुझावहरूलाई गाँउ कार्यपालिकामा पठाई कार्यपालिकाबाट पारित गरी गाँउ सभामार्फत नीतिको पुनरावलोकन सहित कार्यान्वयन गरिनेछ ।

१२. मुल्य मान्यताहरू

लैससासको प्रवर्द्धनका लागि यस गाँउपालिको निम्न मुल्य मान्यताहरू रहेका छन् । यिनै मुल्य मान्यताको प्रवर्द्धनमार्फत यो लैससास नीतिका उद्देश्यहरूको प्राप्तिका लागि योगदान पुर्याइनेछ ।

क. गाँउपालिकाको अगुवाईमा उपलब्ध श्रोत तथा साधनहरूको लैससास अभियानमा बढी भन्दा बढी प्रयोग,

ख. गाँउपालिकामा सबै खालका दुर्व्यवहार, विभेद, शोषण, हिंसामा शुन्य सहनशिलता अपनाउने,

ग. लक्षित समुहको सर्वोत्तम हित र अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्ने,

घ. लैसासासका लागि प्रभावकारी समन्वय र सहकार्यलाई प्रवर्द्धन गर्ने,

ड. लैससासलाई नीति, संरचना र अभ्यासमा मुलप्रवाहीकरण गर्ने ।

आज्ञाले

यज्ञश्वर पाण्डे

प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत